

ادامه مقاله مدیریت بحران و زلزله

بهرنگ بینش

حال با هم نگاهی به شرایط و ضوابط بیمه زلزله در ایران می اندازیم.

بیمه زلزله در ایران به طور جداگانه وجود ندارد و باید بعنوان یک خطر تبعی تحت پوشش قرار گیرد. بدین معنا که ابتدا بیمه گذار برای مورد بیمه خود پوشش بیمه آتش سوزی را خریداری نموده و در صورت تمایل، با پرداخت هزینه بالاتر نسبت به برقراری پوشش بیمه زلزله اقدام میکند.

در این نوع بیمه نامه، خسارت مستقیم وارد شده به اماکن اعم از مسکونی، غیرمسکونی و صنعتی، همچنین اسباب و لوازم موجود در آن در مقابل خطر زلزله و یا آتش سوزی ناشی از زلزله و یا آتش فشان بیمه می شود، ضمناً خسارت های وارده باید همزمان با حوادث مزبور ایجاد شده باشد.

و چون این خطر بعنوان یک خطر تبعی تحت پوشش قرار میگیرد بنابراین موارد غیرقابل بیمه شدن آن طبق شرایط بیمه آتش سوزی می باشد. بعنوان مثال موارد ذیل تحت پوشش نیست مگر با توافق بیمه گر:

۱. مسکوکات، پول، اوراق بهادار، فلزات قیمتی به هر شکل، جواهرات و مروارید، سنگ های قیمتی

سوار شده؛

۲. هرگونه اسناد و نسخ خطی؛

۳. هزینه بازسازی نقشه، جمع آوری مجدد اطلاعات و یا تنظیم دفاتر بازرگانی و ...

در مابقی شرایط نیز این پوشش مطابق با پوشش بیمه آتش سوزی می باشد.

یعنی فقط خسارات مستقیم ناشی از زلزله تحت پوشش قرار گرفته اند و از پوشش های زمان تعطیلی واحدهای صنعتی خبری نیست و این مساله با یکی از اصول اساسی بیمه که همان قرار گرفتن بیمه گذار در شرایط قبل از وقوع حادثه است، در تناقض می باشد و با توجه به اینکه در یکی از مسائل بسیار مهم در زلزله، عواقب اقتصادی این حادثه طبیعی است، لذا باید در این زمینه نیز تمهیداتی اندیشیده شود.

در جدولی که بدنبال می آید می توانیم نمونه ای از خسارات مستقیم و غیر مستقیم و آثار زلزله را در

جامعه ملاحظه نماییم: ۱

آثار اجتماعی	خسارتهای غیر مستقیم	خسارتهای مستقیم
بیکاری	بی خانمانی	آسیب فیزیکی یا فوت وارده به انسان
از دست دادن درآمد شخصی	تعطیل یا رکود در تجارت یا صنعت	آسیب فیزیکی یا فوت وارده به چهارپایان و حیوانات خانگی
از دست دادن درآمد تجاری	ایجاد فاصله و وقفه در ارائه خدمات عام المنفعه	خسارات وارده به سازه و موجودی آن
تغییر مسیر دادن در سرمایه های بکار گرفته شده جهت اعتبار طرحهای بازیافتی	هزینه های مالی که توسط جوامع ، خانواده ها و تجار جهت عملیات تمیز کردن و بازسازی صورت می گیرد	خسارات وارده به وسایل نقلیه و سایر اموال شخصی
تغییرات در ارزش زمین و اموال	هزینه های مالی که توسط جوامع ، خانواده ها و تجار که برای تغییر یا جایگزینی بناهای خسارت دیده صورت می گیرد	خسارات وارده به محصولات کشاورزی ، جنگلها و گیاهان تزئینی
تغییرات در روند رشد جمعیت در محیط	هزینه های مالی که توسط جوامع ، خانواده ها و تجار که برای تغییر یا جایگزینی بناهای خسارت دیده صورت می گیرد	خسارات وارده و ایجاد دگرگونی در نظام ترکیبات ژئوفیزیکی آسیبهای روانی
تغییرات در الگوهای جمعیت بالای مهاجرین	هزینه های مالی که توسط دولت برای تعمیرات و یا جایگزینی وسایل خسارت دیده در جامعه صرف می گردد	از دست رفتن ذخایر خانه سازی جامعه
تغییرات در گنجایشهای جامعه	پرداخت غرامت بیمه ای به بیمه گذاران	
افزایش حجم مالیاتها برای تامین اعتبار عملیات بازیافتی		
تغییرات اقتصادی - اجتماعی جوامع		
تغییرات در زیست اقتصادی - اجتماعی خانواده ها		
تهی شدن ناگهانی سرمایه ها و پس اندازهای شخصی و تجاری		
هزینه های مالی به عرضه کننده خدمات		

برای پوشش آثار غیر مستقیم زلزله در محدوده کلان کشور بیمه نامه ای خاص وجود ندارد و این بیشتر در گرو تلاش و برنامه ریزی دولتی قرار میگیرد تا با برنامه ریزی های خاص بتوان در صورت تحقق خطر زلزله از آثار بلند مدت آن پیشگیری کرد لیکن در مورد آثار غیرمستقیم زلزله در یک واحد صنعتی میتوان برنامه ریزی بیمه ای مناسبی را برقرار نمود.

^۱ ایثاری ، جانعلی ، ضرورت بیمه زلزله ، سمینار شناخت خطرات طبیعی ایران (زلزله) ، بیمه مرکزی ایران ، آبان ۷۲

در کشورهای توسعه یافته با توجه به قدرت بالای اقتصادی آنان، دولت این وظیفه را برعهده میگیرد هرچند که باز هم خود را بی نیاز از موارد دیگر نمی بینند.

اما در کشورهای کمتر توسعه یافته امکان بازگرداندن شرایط اقتصادی به زمان قبل از بروز بحران به سختی امکانپذیر است و باید چاره ای دیگر در این زمینه اندیشیده شود.

مطالعات اخیر نشان داده است که کشورهای توسعه یافته با اتکا به توان مالی، فنی، نیروی انسانی و سایر شرایط مناسبی که دارند؛ با سرعت بیشتری توانسته اند شرایط بحرانی ناشی از وقوع زلزله را به حالت عادی برگردانند. در مقابل در کشورهای در حال توسعه، با هر زلزله ای که پیش می آید، حجم عظیمی از سرمایه های محدود و ضعیف جامعه زلزله زده از بین می رود.

کشورهای سانحه خیز جهان، از چند دهه پیش اقدام به تاسیس صندوق سوانح^۲ کرده اند که اعتبارهای پرداخت خسارت از این صندوق تامین می شود.^۳

از جمله این کشورها می توان به کشورهای ترکیه و تایوان اشاره نمود. در ادامه خلاصه ای از این صندوقهای تامین خسارت حوادث طبیعی آورده می شود.

تایوان: صندوق ذخیره بیمه زلزله TREIP ۴

صندوق ذخیره بیمه زلزله تایوان پس از زلزله سال ۱۹۹۹ شهر "چی-چی" تاسیس شد. این زلزله ۲۴۷۱ نفر را کشت، ۱۱۳۰۵ نفر را مجروح کرد، ۱۰۷۰۰۲ ساختمان را نابود ساخت و باعث شد که خسارتی معادل ۱۲ میلیارد دلار بوجود آید در حالی که تنها یک میلیارد دلار از این خسارت بیمه شده بود. قبل از این زلزله تنها کمتر از یک درصد از ساکنان تحت پوشش بیمه زلزله بودند که آن هم بعنوان خطر تبعی بیمه آتش سوزی صادر میشد.

بعنوان بخشی از برنامه جامع کنترل حوادث طبیعی و مدیریت ریسک، وزارت دارایی دولت تایوان TREIP را ایجاد نمود که توسط شرکت بیمه اتکایی مرکزی تایوان مدیریت می شود. این صندوق برای

^۲ Disaster Fund

^۳ مطوف، شریف، فصلنامه بیمه آسیا، بهار ۸۲، صص ۱۰۹

^۴ Residential Earthquake Insurance Pool

متنوع ساختن ریسک زلزله از طریق تجمیع شرکتهای بیمه محلی ، صندوقهای غیرانتقاعی ، بیمه های اتکایی و صندوقهای دولتی طراحی شد. ۵

ترکیه :صندوق بیمه حوادث طبیعی TCIP ۶ :

ترکیه یکی از نواحی حادثه خیز در اروپاست.شمال غربی ترکیه که یکی از نواحی پرجمعیت و صنعتی این کشور است در طی سه ماه توسط دو زلزله عظیم تقریبا ویران شد.اولین زلزله در ساعت ۳:۰۲ صبح به وقت محلی در ۱۷ آگوست ۱۹۹۹ با قدرت ۷/۴ ریشتر بود که ۴۵ ثانیه طول کشید.شهر صنعتی ازمیت با جمعیت یک میلیون نفری ،نزدیک ترین شهر به کانون زلزله بود.تقریبا ۱۸۰۰۰ نفر مردند و ۴۴۰۰۰ نفر نیز مجروح شدند.۳۰۰۰۰۰ خانه ویران شد و ۴۰۰۰۰ شغل نیز از بین رفت.پس از این واقعه دولت ترکیه اعلام حالت فوق العاده در کشور نمود و از مجامع بین المللی درخواست کمک کرد.

دومین حادثه بزرگ در شهر "بینگول" در روز یکم می سال ۲۰۰۳ با مقیاس ۶/۴ ریشتر بود که ۱۷ ثانیه طول کشید.

پس از این واقعه بود که ترکیه نیاز به ایجاد یک صندوق تامین خسارات ناشی از زلزله را احساس کرد.بنابر این با تشکیل صندوق بیمه طبیعی سعی در جبران خساراتی نمود که پس از اینگونه وقایع بوجود می آید.

در کشورمان نیز تا قبل از زلزله ۳۱ خرداد سال ۱۳۶۹ در گیلان و زنجان ، هم دولت و هم مردم معتقد بودند که این وظیفه دولت است که برای جبران خسارتهای وارده ؛ به زلزله زدگان کمک های بلاعوض بدهد.اما پس از وقوع این زلزله ، دولت برای نخستین بار در تاریخ معاصر ایران ، برای جبران خسارات از وام بانکی استفاده کرد که این شیوه نیز تحت حمایت مستقیم دولت بوده است.۷

اما با توجه به بحث اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و واگذاری بانکها ، اجرای این طرح نیز مورد پرسش قرار گرفته است.

^۵ جهت کسب اطلاعات بیشتر این سایت به شما کمک خواهد کرد : <http://www.centralre.com>

^۶ Turkish Catastrophe Insurance Pool

^۷ مطوف ، شریف ،فصلنامه بیمه آسیا ، بهار ۸۲ ، ص ۱۰

در حالیکه در کشورهای حتی صنعتی دنیا نیز بخش خصوصی به کمک دولت و با تشکیل صندوق های تامین خسارات ناشی از زلزله ، در این زمینه فعالیت میکنند اما هنوز در کشور ما با توجه به لرزه‌خیزی زیاد و امکان وقوع حوادثی بسیار فاجعه بار ، این امر صورت نپذیرفته است و شایسته است که این مهم توسط مسئولین امر مورد بررسی قرار گیرد.